

Висновки

Зникнення спільного ідеалу у складних соціокультурних умовах існування сучасної людини підсилює необхідність пошуку індивідуально-неповторного життєвого шляху. Виникає потреба у зверненні до використанні нового соціально-психологічного методу проектування майбутнього особистості. Не лише психологічні умови, а й особливості становлення соціуму детермінують образи майбутнього, визначаючи варіанти життєвого шляху. Акцентовано увагу на такому важливому критерії вибору життєвого шляху як успішність.

Отримані результати дозволяють розширити уявлення про взаємозв'язок варіантів життєвого шляху людини зі способами переривання психологічного контакту, що дає можливість особистості більш свідомо здійснювати свій вибір (соціального статусу, професії, родини тощо), створювати модель майбутнього, яка б найбільш сприяла повноті переживання світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Франкл В. Человек в поисках смысла.- М., 1980.- 216 с.
2. Митрополіт Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу.- К., 1992.- 424 с.
3. Долгополов Н. Сотворение мира. Футуропрактика: проектирование «новых миров» с детьми и взрослыми / Гештальтподход и психодрама в образовании. – М., 1997.- С. 11-21.
4. Дружинин В. Н. Варианты жизни: Очерки экзистенциальной психологии. - М.: ПЕР СЕ; СПб.: ИМАТОН-М, 2000. – 135 с.
5. Семиліт М.В. Проектування майбутнього – метод зростання сили «Я» особистості // Гуманітарні науки №2(4), 2002 - С. 121-127.
6. Яценко Т.С. Психологічні основи групової психокорекції. - Навчальний посібник. - К.:Либідь, 1996 -264 с.
7. Роджерс К. Взгляд на психотерапию. Становление человека. – М., 1994. – 480 с.

Надійшла 06.07.2010

УДК: 001.895

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ В НАУКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

М.Є. СКИБА, Г.Б. ПАРАСКА

Хмельницький національний університет

Розглянуто інноваційні методи в управлінні та розвитку науково-дослідної роботи Хмельницького національного університету. Показано основні пріоритетні напрямки в управлінні науковою діяльністю університету, зокрема формування якісного професорсько-викладацького складу, фінансування наукової діяльності, формування наукових шкіл, створення конкурентоспроможних технологій тощо

Хмельницький національний університет визнаний в Україні і світі науковий центр – найбільший на Поділлі вищий навчальний заклад четвертого рівня акредитації, який незабаром відмічатиме свій 50-літній ювілей, активно розширює горизонти вітчизняної науки і освіти, наполегливо здобуває світове визнання, готує висококваліфіковані наукові кадри, впроваджує інноваційні розробки в виробництво. За часи свого існування університет розвив один з найпотужніших наукових потенціалів серед вищих учбових закладів України, при цьому найбільш значимі результати досягнуто в 21 столітті.

Основною метою науково-дослідної діяльності Хмельницького національного університету є одержання і використання нових наукових знань, спрямованих на створення суспільно корисних наукових результатів, забезпечення якісної підготовки фахівців для потреб народного господарства, наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації; розв'язання комплексних задач у сфері наукового, технологічного розвитку; впровадження та використання в Україні і на світовому ринку наукових і науково-практичних результатів.

Для реалізації окресленої мети та вирішення поставлених задач в Хмельницькому національному університеті впроваджено сучасну структурно-організаційну систему управління науковою діяльністю, яку очолює ректор університету рис. 1.

Запровадження прогресивної системи управління науковою діяльністю університету та дієвий контроль за виконанням поставлених задач дали свої результати. Так, в останні роки університет, згідно рейтингової оцінки МОН України, за показниками наукової діяльності, входить в першу десятку серед класичних університетів України.

Наукова діяльність університету забезпечується належним кадровим потенціалом. Оновлення та якісне покращення складу науково-педагогічних і наукових працівників – це один з найголовніших чинників успішного виконання дослідницьких проектів різних рівнів. На даний час в університеті на постійній основі працює 42 доктора наук і професорів та 417 кандидатів наук і доцентів. Динаміка покращення якісного складу науково-педагогічних кадрів представлена на рис.2.

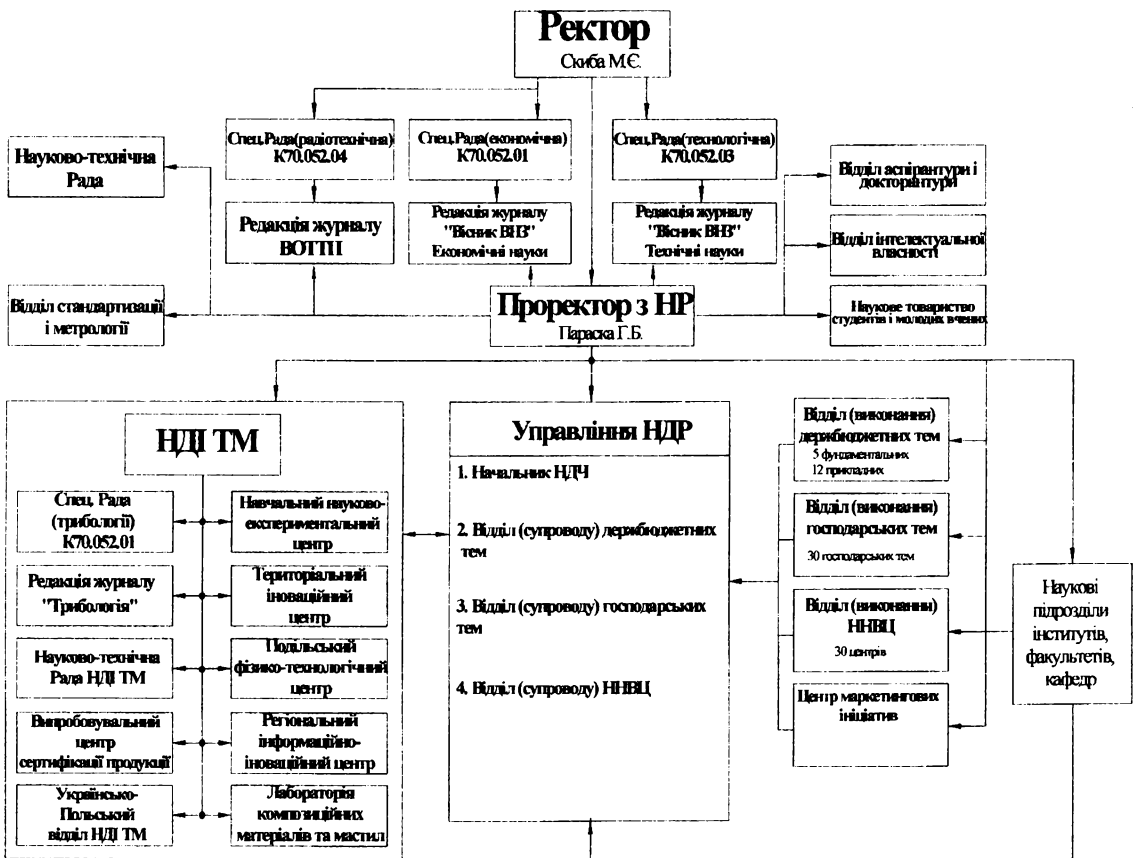

Рис. 1. Структурно-організаційна схема управління науковою діяльністю університету

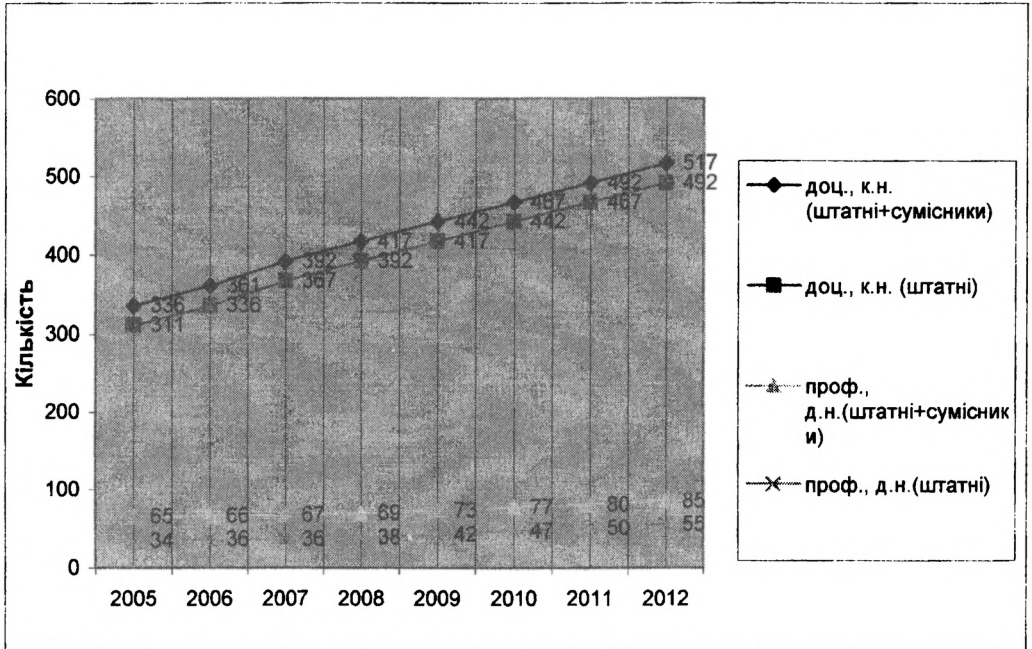

Рис.2. Динаміка зміни якісного складу професорсько-викладацького складу

Суттєвий внесок в покращення якісного складу науково-педагогічних працівників вносять ефективна робота аспірантури і докторантури університету. Підготовка кадрів в аспірантурі ведеться за 19 спеціальностями, та за 5 спеціальностями в докторантурі. На даний час в аспірантурі навчається більше ста осіб, при цьому процентний показник вчасно захищених дисертацій один з найвищих на Україні. Динаміка захисту дисертацій працівниками, аспірантами та докторантами представлена на рис.3.

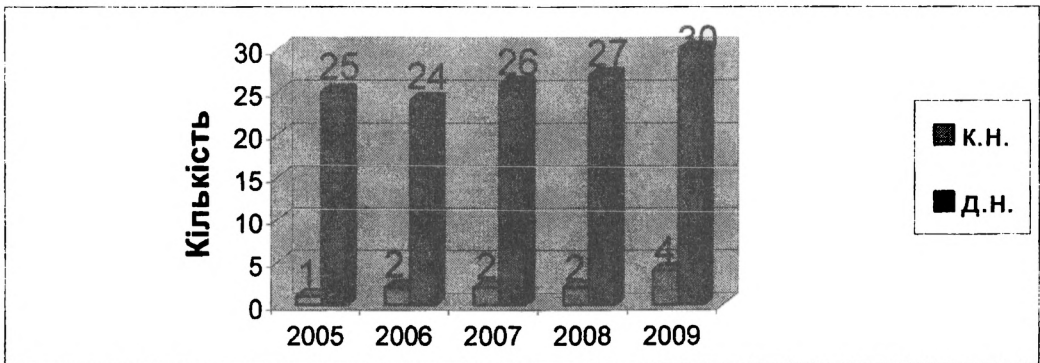

Рис.3. Динаміка захисту дисертацій працівниками, аспірантами та докторантами

Плідно в університеті функціонує чотири спеціалізовані Вчені ради по захисту докторських та кандидатських дисертацій, а саме:

- D 70.052.02 (спеціальності: 05.02.02 – машинознавство; 05.02.04 – тертя та зношення в машинах). Голова ради – проф., д.т.н. Сілін Р.І.);

- К 70.052.01 (спеціальності: 08.00.04 – економіка та управління підприємствами; 08.00.11 – математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці). Голова ради – проф., д.е.н. Войнаренко М.П.);

- К 70.052.03 (спеціальності: 05.18.18 – технологія взуття, шкіряних виробів і хутра; 05.18.19 – технологія текстильних матеріалів, швейних і трикотажних виробів). Голова ради – проф., д.т.н. Скиба М.Є.);

- К 70.052.04 (спеціальності: 05.12.13 – радіотехнічні пристрої та засоби телекомунікацій; 05.12.17 – радіотехнічні та телевізійні системи). Голова ради – проф., д.т.н. Шинкарук О.М.).

За останні три роки в трьох спеціалізованих вчених радах університету (остання рада відкрита в 2009 році) захищено три докторських дисертацій та 45 кандидатських дисертацій. Характерною особливістю підготовки наукових кадрів в університеті є те, що на захист докторських та кандидатських дисертацій виходять в основному випускники університету.

Суттєвий вплив на ефективність наукової діяльності здійснює її фінансування, тому цей аспект знаходиться під постійним контролем керівництва університету. Фінансування наукових досліджень в університеті проводиться за багатоканальними принципами залучення коштів: надходження з державного бюджету, розробка спільних проектів, підтримка яких здійснюється міжнародними фондами (програми НАТО, Tempus та інші), за рахунок позабюджетних коштів, виконання тематичного плану досліджень за рахунок другої половини робочого часу викладачів, конкурсне цільове отримання фінансування проектів за рахунок фонду фундаментальних досліджень, отримання цільових коштів підтримки окремих учених університету, грантів, стипендій різних фондів, спонсорської підтримки для проведення й організації наукових конференцій, стипендій Кабінету Міністрів України для молодих учених, тощо. Динаміка фінансування наукових досліджень за останні роки наведена на рис.4 і свідчить про суттєвий прогрес, незважаючи на світову фінансову кризу. Так, в 2009 році загальний обсяг фінансування наукової діяльності перевищив два мільйони гривень.

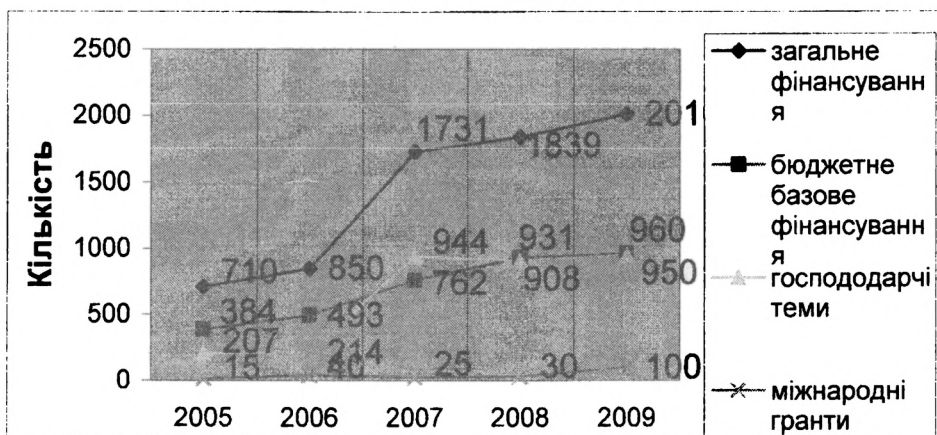

Рис.4. Динаміка фінансування наукових досліджень в університеті

В процесі багаторічної наукової діяльності в університеті сформовано потужні наукові школи, які очолюють провідні науковці, знані в Україні і за кордоном.

Наукові школи, сформовані в Хмельницькому національному університеті охоплюють фундаментальні дослідження у галузі природничих, гуманітарних, психолого-педагогічних, соціально-економічних наук. Науковий рівень шкіл засвідчує проблемність тем та науковий імідж керівників:

1. Наукові та практичні основи переробки відходів виробництва у легкій промисловості. Науковий керівник д.т.н., академік МАІ, УТА і АЕК, професор СКИБА М.Є.

2. Теоретичні основи напружено-деформованого стану контактуючих тіл. Науковий керівник д.т.н., академік АІНУ, УТА і МАІ, професор СІЛІН Р.І.

3. Проблеми реформування економіки на рівні регіону. Науковий керівник д.е.н., академік АЕНУ, АЕК, МАІ, професор ВОЙНАРЕНКО М.П.

4. Розробка та реалізація механізмів регулювання в соціально-трудова економічній та інноваційно-інвестиційній сферах України на шляху до Європейського Союзу. Науковий керівник д.е.н., академік АН ВШУ, АЕНУ, професор НИЖНИК В.М.

5. Розробка та дослідження високоефективних приводів та механізмів для машин легкої промисловості. Науковий керівник д.т.н., професор ПАРАСКА Г.Б.

6. Іонно-плазмові методи зміцнення поверхні в безводневому середовищі. Науковий керівник д.т.н., академік УТА, МАІ, професор КАПЛІУН В.Г.

7. Механіка номінально нерухомого фрикційного контакту. Науковий керівник д.т.н., академік МАІ і АЕК, професор КОСТОГРИЗ С.Г.

8. Наукові основи надійності і довговічності машин. Науковий керівник д.т.н., академік МАІ, професор КУЗЬМЕНКО А.Г.

9. Нелінійна механіка дискретних матеріалів, нові композиційні антифрикційні матеріали та мастила. Науковий керівник д.т.н., академік АБУ, професор КОВТУН В.В.

10. Динаміка і міцність машин, приладів та радіоелектронної апаратури. Науковий керівник д.т.н., академік МАІ, професор РОЙЗМАН В.П.

11. Аналіз і синтез важільних механізмів. Науковий керівник д.т.н., професор КІНИЦЬКИЙ Я.Т.

12. Контактна взаємодія тіл з початковим напруженням. Науковий керівник д.т.н., академік АНВШ, МАІ, Нью-Йоркської АН, професор РУДНИЦЬКИЙ В.Б.

13. Трансформація форм власності і проблеми планування промислового виробництва в умовах ринкових відносин. Науковий керівник д.е.н., академік АІНУ і МАІ, професор ОРЛОВ О.О.

14. Кібернетика виробничої діяльності. Науковий керівник д.е.н., академік АЕК, професор ЗАВГОРОДНЯ Т.П.

15. Методологія комбінованого діагностування мікропроцесорних пристроїв та систем на базі компонентів штучного інтелекту. Науковий керівник д.т.н., академік МАІ, професор ЛОКАЗЮК В.М.

16. Стохастичні розрахункові методи контактної механіки та трибоніки. Науковий керівник д.т.н., професор СЕМЕНЮК М.Ф.

17. Фізико-хімічна механіка тертя та зносостійкості твердих тіл. Науковий керівник д.т.н., академік АІНУ і УАТ, ШЕВЕЛЯ В.В.

Про ефективність наукової діяльності в університеті і рівень досліджень свідчать принципово нові енергозберігаючі, екологічно чисті технології, розроблені в університеті і рекомендовані до впровадження, зокрема:

1. Іонно-плазмові технології поверхневого зміцнення металів у безводневих середовищах. Запропоновані технології забезпечують суттєву економію електроенергії і газів, при цьому у 2-5 разів підвищується зносостійкість і довговічність деталей та інструментів.
2. Технологія обробки металів різанням із застосуванням інструменту з водневогенеруючим покриттям. Суттєво підвищується продуктивність праці і зносостійкість інструменту.
3. Технологія створення нових антифрикційних полімерних матеріалів. Запропоновані матеріали перевищують зарубіжні аналоги за експлуатаційними показниками.
4. Технологія створення екологічно чистих охолоджувально-мастильних рідин для металообробки на базі ріпакової олії. Отримані охолоджувально-мастильні рідини дешевші від синтетичних, не потребують утилізації і нейтралізації.
6. Високоєфективна технологія переробки фуражного зерна і відходів зернового виробництва з добавками сапонітів методом екструдювання. У 2 рази збільшується приріст ваги у тварин і птиці, забезпечує 100% виживання тварин, висока якість продукції тваринництва.
7. Комп'ютерні технології діагностики радіоелектронної апаратури. Забезпечується високоєфективний автоматичний пошук пошкоджень у платах та системах радіоелектронних засобів.
8. Застосування явища акустичної емісії для неруйнівного контролю, діагностики і прогнозування міцності виробів з різних галузей техніки. Запропонована розробка підвищує безпеку експлуатації відповідальних і небезпечних виробів, їх надійність. Завчасно попереджує про розвиток дефектів, які з часом можуть привести до руйнування.
9. Високоєфективна технологія зберігання електричної енергії із використанням електрохімічних конденсаторів. Суттєво зменшується вартість, об'єм та габарити накопичувачів електричної енергії.
10. Біомедична технологія діагностування параметрів серцево-судинних захворювань людини. Запропонована технологія дозволяє зменшити ризик серцево-судинних захворювань людини та розширюється можливість їх діагностування на ранніх стадіях.
11. Комплексна переробка полімермістких відходів. При впровадженні розробки досягається збереження первинної сировини, економія енерговитрат, покращення екологічного стану навколишнього середовища.

Для захисту інтелектуальної власності та ознайомлення науковців та підприємців в Україні і за кордоном з науковими розробками та результатами наукових досліджень в університеті наказом ректора створено відділ інтелектуальної власності. Про ефективність роботи відділу інтелектуальної власності свідчить той факт, що за останні три роки науковцями університету отримано більше ста патентів на винахід і корисну модель.

Хмельницький національний університет є засновником і видавцем чотирьох фахових журналів:

1. Науковий журнал. Вісник Хмельницького національного університету. Технічні науки. Головний редактор – Скиба М.Є.

2. Науковий журнал. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. Головний редактор – Скиба М.Є.

3. Міжнародний науково-технічний журнал. Вимірювальна та обчислювальна техніка в технологічних процесів. Головний редактор – Троцишин І.В.

4. Міжнародний науковий журнал. Проблеми трибології. Головний редактор – Кузьменко А.Г.

За наслідками досліджень учених університету щорічно виходять друком сотні статей, у тому числі в наукових журналах далекого зарубіжжя з високим імпаکت-фактором, що вводить результати досліджень у міжнародний науковий обіг. Десятки монографій з різних галузей науки видано як в нашій державі, так і за кордоном. Слід відмітити, що значна доля видань мають гриф МОН України. Загальна динаміка друкованої продукції подана в діаграмах (рис.5, 6).

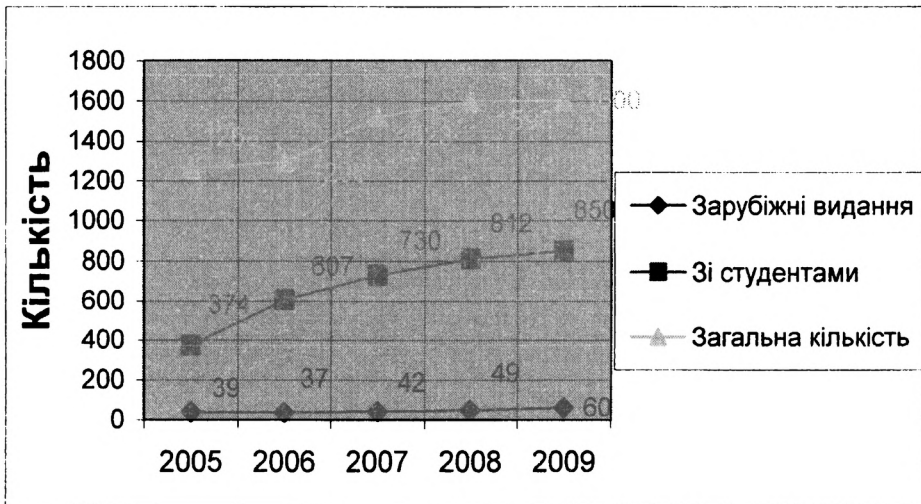

Рис.5. Динаміка публікації результатів досліджень в наукових виданнях

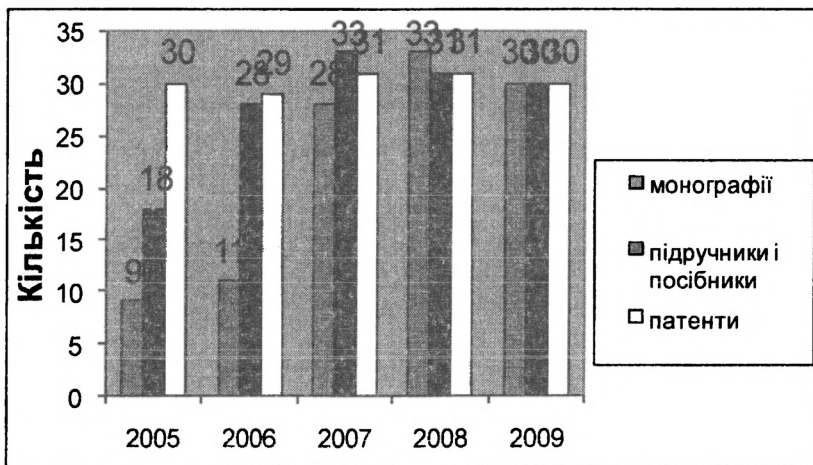

Рис.6. Результативні показники наукової діяльності в університеті

Діяльність університету передбачає більше спілкування його науковців з своїми колегами по науковій праці. Більше з цією метою в університеті щорічно проводиться більше десятка міжнародних і республіканських конференцій, де науковці спілкуються, обмінюються думками та ідеями, виносять на широкий загальний результат своїх досліджень, проводять апробацію своїх ідей. В Україні та за кордоном значний інтерес і широку участь заслужили щорічні наукові конференції, що відносяться до різних галузей науки, зокрема: «Маркетингові технології в умовах інноваційного розвитку економіки», «Моделювання та програмування технологічних процесів. Інженерне проектування машин та вузлів», «Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи», «Психолого-педагогічна та медико-соціальна підтримка батьківства», «Актуальні проблеми філософії та перекладознавства». Про рівень конференцій свідчить активна участь в їх роботі науковців з провідних університетів і наукових закладів Росії, Польщі, Білорусії, Латвії, Литви, США, Германії.

Наукова діяльність Хмельницького національного університету передбачає не тільки трансформацію результатів досліджень в навчальний процес, а також широке залучення студентів до наукової діяльності з перших років їхнього навчання. Опановують студенти основи науки в науково-дослідних гуртках, що створені при всіх кафедрах. Як правило, керують гуртками найбільш досвідчені науковці. Про результативність студентської науково-дослідної роботи свідчать цифри – з 7000 студентів денної форми навчання в наукових гуртках займається 2100 студентів. Динаміка участі студентів в науковій роботі та результати участі в Всеукраїнських наукових олімпіадах представлена на рис. 7.

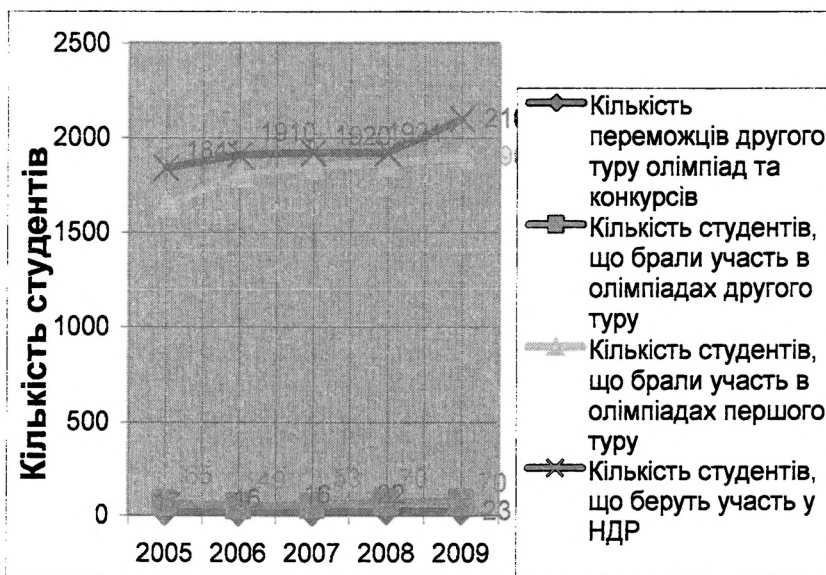

Рис.7. Якісні та кількісні показники наукової діяльності студентів університету

В університеті виправдали себе різні форми наукової роботи студентів: участь у виконанні наукових розробок кафедр, здійснення самостійних пошукових досліджень, виготовлення дослідних зразків і моделей, розробка програмних продуктів, написання наукових статей, виступи на наукових конференціях і олімпіадах.

За останні роки студенти університету стабільно виборюють більше двадцяти призових місць на Всеукраїнських наукових олімпіадах, що становить 2-3% від загальної кількості призових місць. Такі

показники притаманні тільки провідним вищим навчальним закладам України і свідчать про системність наукової та професійної підготовки студентів.

Значних успіхів досягли студенти і на міжнародному рівні. Роботи студентів-дизайнерів впродовж останніх років отримали призові місця на міжнародних конкурсах в Брно, Санкт-Петербурзі, Москві, Києві, Харкові, Одесі.

Працюючи в наукових гуртках, під наглядом своїх наукових керівників, здібні студенти роблять перший крок в велику науку. Так, в свій час під керівництвом Великого вченого, д.т.н., професора Піскорського Георгія Августиновича перший крок у велику науку зробив ректор університету Скиба Микола Єгорович, директор інституту механіки доцент Драпак Георгій Мефодійович, декан факультету бізнесу Кармаліта Анатолій Костянтинович.

Питаннями активізації наукової роботи студентів і аспірантів університету опікується наукове товариство студентів і молодих вчених. Зокрема товариство опікується проведенням студентських наукових конференцій. Щорічно в університеті проводиться 5-6 міжнародних і Всеукраїнських конференцій студентів та молодих учених. В 2009 році значний інтерес серед студентів та молодих вчених викликали наукові конференції «Місце національних культур в умовах всесвітньої інтеграції», «Проблеми розвитку соціально-економічних систем в контексті глобалізаційних викликів», «Актуальні проблеми комп'ютерних технологій».

Досягнуті університетом результати в науковій діяльності підтверджують його провідну позицію, як наукового центру Поділля. Але керівництво університету такий стан не заспокоює і перед науковцями університету поставлена стратегічна задача – вийти на рівень університетів, що претендують на статус науково-дослідних навчальних закладів.

Роботи для виконання поставленої задачі багато, і вона вже розпочата. В 2007 році наказом ректора в університеті створено науково-дослідний інститут трибології і матеріалознавства, який очолив д.т.н., професор Каплун Віталій Григорович. В структуру інституту ввійшли потужні наукові підрозділи, що дозволяють вирішувати наукоємні та інноваційні задачі, перш за все це: Україно-Польське відділення трибології і матеріалознавства; Подільський фізико-технологічний центр; науково-експериментальний центр; лабораторія композиційних матеріалів; територіальний інноваційний центр «Поділля»; регіональний інформаційно-інноваційний центр з енергозбереження. Науково-дослідному інституту підпорядковано науковий журнал «Трибологія» та спеціалізована рада по захисту докторських та кандидатських дисертацій.

Для підвищення трудової активності професорсько-викладацького складу і наукових співробітників університету, повнішого використання їх інтелектуального потенціалу та об'єктивного стимулювання ефективності всіх видів робіт, зокрема науково-дослідних, в університеті наказом ректора запроваджено щорічне рейтингове оцінювання. Впровадження рейтингового оцінювання дозволило активізувати підготовку і захист дисертацій, видання монографій та підручників, укладання договорів на виконання науково-дослідних робіт, участь в міжнародних конкурсах та конференціях.

Досягнення науковців університету щорічно оцінюються на конкурсі закінчених науково-дослідних робіт з фундаментальних та природничих досліджень в технічній галузі, що проводить Хмельницька обласна рада. В основному переможцями конкурсу стають науковці Хмельницького національного університету, що підтверджує високий науковий рівень їх робіт.

Фундамент перерахованих досягнень було закладено в 70-80-х роках двадцятого століття. Тоді в цей час Київський технологічний інститут легкої промисловості, а нині Київський національний університет технологій та дизайну (КНУТД), що святкує своє 85-річчя, активно сприяв у становленні Хмельницького технологічного інституту побутового обслуговування, а нині Хмельницького національного університету у: підготовці професорко-викладацького складу найвищої кваліфікації, формуванні методичної та наукової бази, розвитку міжнародних зв'язків.

Зараз ця співпраця отримала нові вектори розвитку, перш за все це формування спільних інноваційних наукових напрямків, спільних наукових шкіл, творчих колективів однодумців, що працюють над вирішенням важливих наукових проблем. Серед таких творчих колективів вагомих результатів досягли колективи, що об'єднують відомих науковців:

- 1) проф. Скиба М.Є., проф. Кострицький В.В., проф. Злотенко Б.М., Бурмістенков О.П., проф. Пітко І.В., д.т.н. Місяць В.П., к.т.н., Драпак Г.М., к.т.н. Кармаліта А.К.;
- 2) проф. Моїсеєнко Ф.А., д.т.н. Здоренко В.Г., проф. Хомяк О.М., проф. Параска Г.Б., проф. Піпа Б.Ф., проф. Щербань В.Ю., д.т.н. Здоренко В.Г., к.т.н. Чабан В.В.;
- 3) проф. Березненко М.П., проф. Березненко С.М., проф. Славінська А.Л., к.т.н., Кущевський М.О.;
- 4) проф. Коновал В.П., проф. Либа В.П., к.т.н. Домбровський А.Б., к.т.н., Цимбалюк В.М.

І як результат цієї співпраці – спільна наукова робота, що подана на здобуття Державної премії в галузі науки і техніки.

Висновок

За роки свого становлення Хмельницький національний університет створив сучасну добротну науково-технічну базу, в його стінах працює потужний науково-педагогічний колектив, якому до снаги вирішення найскладніших наукових задач, які ставить сьогодення. Але це тільки початок. На часі перед науковцями університету стоїть нове завдання – вийти на рівень сучасних європейських вищих навчальних закладів і своєю діяльністю сприяти Україні активно інтегруватися в європейський простір.

Надійшла 05.07.2010

УДК 7.012.001.891

НОВІ ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТВОРЧОЇ РОБОТИ У ПІДГОТОВЦІ ДИЗАЙНЕРІВ КОСТЮМА. КУРС «ДИЗАЙН - ГРАФІКА КОСТЮМА»

В.С. СМАЖЕНКО, В.С. БАТРАК

Київський національний університет технологій та дизайну

Навчання майбутніх дизайнерів - модельєрів базується на основі трьох складових: - філософсько-культурологічних, художньо-проектних та науково-технічних дисциплінах. При цьому виходячи з ідеальної моделі дизайнера, по якій він, з однієї сторони, є художник, який творить за законами краси, а з іншої – практиком-інженером з рисами маркетолога-соціолога. Дизайнер як представник нового, синтетичного виду діяльності - по суті своєї професії творець нової сучасності. Однією з головних складових є професійне володіння засобами графічної мови, складовою яка своїм призначенням формує проектні пропозиції і рішення, основою творчості дизайнера - модельєра

На конгресі ICOGRADA,- Міжнародна рада асоціацій по графічному дизайну, у Сеулі в 2000 році був прийнятий спеціальний Маніфест по дизайнерській освіті, констатувавши кардинальність подій,